

TRASEELE HANUKIADEI 5768

*Lumini ale speranței aprinse
și în comunitățile evreiești
din vestul României*

Turneul pe care o delegație, formată din Marele Rabin *Menachem Hacohen*, vicepreședintele F.C.E.R., ing. *Paul Schwartz*, cantorul *Iosif Adler* și hahamul *Ghidu Bruchmaier*, l-a făcut în orașele Lugoj, Timișoara, Arad și Oradea a reprezentat un periplu de aprindere a unor lumânări ale continuității și supraviețuirii evreiești în aceste localități. În fiecare comunitate, ing. *Paul Schwartz*, vicepreședintele F.C.E.R., a ținut să transmită felicitările și salutul conducerii Federației, ale președintelui său, dr. Aurel Vainer. În cuvântul său, a evocat înnoirile care au avut loc pe plan administrativ, de cult și de activitate comunitară în cadrul F.C.E.R. Pe de altă parte, a rememorat semnificația sărbătorii de Hanuca, prezentând contextul în care s-a putut petrece Minunea Candeliei care a ars timp de opt zile. Lupta Macabeilor, eroi care au învins o putere mult mai mare numeric, a însemnat o victorie a credinței monoteiste - care marchează astfel un trecut comun pentru cei ce cred în Dumnezeu. Cuvântul Marelui Rabin *Menachem Hacohen* a însemnat, în fiecare comunitate, o lecție plină de învățăminte, de interogații atât de caracteristice iudaismului, de reflecții asupra sensurilor pe care „Sărbătoarea Luminii” le-a adus în această lume. Marele Rabin a evocat importanța Hanucăi în eliberarea spirituală a poporului evreu, după eliberarea fizică ce s-a produs o dată cu ieșirea din Egipt, o dată cu libertatea pe care Dumnezeu a oferit-o în dar evreilor. Povestea Hanucăi, dar și alte secvențe ale istoriei evreimii, au venit spre noi și prin vocea cantorului *Iosif Adler*. Printre *suvganiot* (gogoși servite tradițional de Hanuca), „Hanuca gelt” și melodii în idiş, ebraică și română, enoriașii din această zonă a țării au stat împreună în lumina Hanukiei.

● **LUGOJ.** Oaspeți din patru orașe. Comunitatea din Lugoj, modestă numeric, a cunoscut, cu prilejul sărbătorii de Hanuca, o parte din gloria sa de odinioară. Oaspeți din Reșița, Caransebeș și Timișoara au venit să se alăture bucuriei prilejuite de aprinderea lumânărilor împreună cu enoriașii orașului bănățean. După un scurt popas al delegației de la București și al oaspeților în maiestuoasa sinagogă, de o rară frumusețe, dar foarte răcoroasă în această perioadă a anului, ceremonia s-a desfășurat în sala Dacia - amenajată festiv. Impozanta încăpere a reunit peste 100 de persoane, care au venit să aprindă împreună cea de a șasea lumânare de Hanuca. Oaspeți dragi au fost câțiva dintre tinerii care compun Corul din Timișoara. Ei au interpretat melodii tradiționale, sub bagheta dirijoarei *Jana Codreanu*. Vocea caldă a tânărului *Alexandru Fisher* a adus lacrimi de emoție în ochii multora dintre participanți, lăsându-se purtați, prin melodiile idiș, în vremurile de odinioară, când vibra și în acest oraș o viață evreiască animată. Ceremonia a fost

● LUGOJ,
TIMIȘOARA,
ARAD,
ORADEA
● BRĂILA

condusă de președintele Comunității, ing. *Ivan Bloch*, care s-a ocupat, în cele mai mici detalii, de reușita evenimentului.

● **TIMIȘOARA.** *Ecumenism și respect pentru prima religie monoteistă.* Și în acest an, diversele confesiuni din Timișoara au fost alături de comunitatea iudaică, cu prilejul celebrării Hanucăi. Din cauză că președintele Comunității, dr. *Paul Costin*, a trecut prin suferința covârșitoare a dispariției soției sale în aceeași zi cu ceremonia, aceasta s-a desfășurat în absența sa, în timp ce vorbitorii au ținut să își exprime profunda compasiune. Festivitatea a fost deschisă și condusă de vicepreședintele F.C.E.R., ing. *Paul Schwartz* - oaspete, care și-a asumat și rolul de amfitrion cu acest prilej. Tânărul prefect al județului Timiș, dr. *Ovidiu Drăgănescu* - unul dintre cei mai titrați politicieni din această regiune - a devenit un prieten constant al comunității. Și de această dată, Sărbătoarea Luminilor i-a dat ocazia să afirme contribuția decisivă a evreilor la evoluția regiunii și importanța pe care a avut-o supraviețuirea, prin Credință, a poporului evreu în istorie. Cuvântul Mitropolitului Banatului, dr. *Nicolae Corneanu*, a fost un nou prilej pentru a evoca memoria prietenului său, Prim Rabin Ernest Neumann z.I. Cuvintele Marelui Rabin *Menachem Hacohen*, viziunea lor universalistă asupra mesajului acestei sărbători, au fost împărtășite de liderul ortodocșilor din sud-vestul României. Și episcopul romano-catolic *Martin Roos* și-a exprimat, cu acest prilej, solidaritatea cu obștea evreiască din Timișoara. Un moment emoționant a fost aprinderea celei de a șasea lumânare de către micuțul *Andrei Wiesel*, care, la cei doar cinci ani ai săi, este unul dintre cursanții orelor de Talmud Tora și cel mai mic membru al corului. Ca de obicei, corul a interpretat melodiile care povestesc istoria de Hanuca, oriunde se află evrei în această lume. „Maoz Tur”, „Sevivon sov sov sov”, „Mi Iemal”, „Hava narima” sunt doar câteva dintre acele melodii care revin anual pe buzele coriștilor.

● **ORADEA.** *Lumina viitorului adusă de cei mici.* În acest an, ceremonia de Hanuca din orașul de pe Crișuri a avut două secțiuni distincte. Prima s-a desfășurat în Mica Sinagogă Ortodoxă din Complexul comunitar, iar cea de a doua - în recent amenajata sală festivă, inaugurată în cadrul JCC (Centrul Comunitar Evreiesc) Oradea. În deschiderea ceremoniei, președintele Comunității, ing. *Felix Koppelman*, a vorbit despre colaborarea tradițională și constantă dintre cultele din această regiune și de sprijinul pe care autoritatea locală îl oferă comunității. Reprezentanți ai clerului, oficialității ale județului și municipiului, ofițeri, intelectuali de marcă au venit cu această ocazie la sărbătoarea evreilor orădeni. Viceprimarul municipiului, conf. dr. *Mihai Groza*, a ținut să-și exprime admirația pentru puterea de rezistență

LUCIANA FRIEDMANN

Continuare în pag. 6

Dr. AUREL VAINER,
președintele F.C.E.R.

Hanuca – simbol al bătăliei dintre întuneric și lumină

De peste 30 de ani, din inițiativa regretatului Șef Rabin dr. Moses Rosen z.I., are loc Hanukiada, eveniment unic în lumea evreiască. Mulți se întreabă astăzi, ce rost mai are să continuăm această tradiție. Practica dovedește că este bine să o continuăm, și avem satisfacții mari; oriunde am fost s-a creat o atmosferă extraordinară. Hanuca este o sărbătoare a reînnoirii, ilustrată și de prezența printre noi a tânărului Rabin Șlomo Sorin Rosen. Mesajul ei

de solidaritate, de frățietate este evidențiat în toate cele 38 de comunități și 26 de obști ale noastre. Două minuni au precedat minunea luminii care a ars opt zile în loc de una, cât ar fi avut, în mod normal, putere să ardă uleiul neprofanat, găsit în cănița din Templul de la Ierusalim. Prima minune a fost adunarea unei armate sub comanda lui Yehuda Macabeul. A doua - înfrângerea unei armate mari, cum era cea a lui Antiohus al IV-lea Epifanes. Hanuca este un simbol al bătăliei dintre întuneric și lumină, un simbol al antinomiilor care există în lume - bine-rău, democrație-dictatură, frumos-urât, pace-război. Istoria poporului evreu e plină de minuni. „Cine cunoaște istoria poporului evreu și nu crede în minuni, nu e realist”, sună o binecunoscută butadă a lui Ben Gurion.

În România de azi, ne bucurăm de deplină libertate religioasă, conform Legii libertății religioase și a cultelor. Deși suntem circa 10.000 de evrei, avem dreptul de a avea reprezentare în Parlamentul României. Când vorbim de reînnoire, avem în vedere și programul de păstrare și valorificare a patrimoniului nostru sacru, sinagogi și cimitire. Avem 97 de sinagogi, dintre care 41 în funcțiune. Nu e ușoară misiunea noastră, dar nu suntem singuri în acest demers. Cu ajutorul Guvernului României, am purces la renovarea Sinagogilor din Orăștie, Iași, a Sinagogii de lemn, cea mai veche din țară, din Piatra Neamț. În 2008, intenționăm ca Templul Coral din București să-și recapete strălucirea de odinioară, să renovăm Sinagoga din Bărlad, să facem astfel încât Templul din Rădăuți să devină o adevărată bijuterie. Se spune că evreii din Moldova s-au așezat prima dată la Ștefănești. Dorim să facem o cercetare a inscripțiilor funerare din cimitirul local și să reconstruim Curtea Rabinică din Ștefănești. Nu doar rememoram, ci și creăm istorie. Există o *mitva* privind cimitirele, care ne poruncește: „Să nu lași un cimitir să moară”. O altă misiune dificilă, dacă ținem cont că în 148 de localități nu mai trăiesc evrei. Ne manifestăm dreptul de exprimare a identității culturale, pentru care au luptat Macabeii, prin revista „Realitatea Evreiască”, Editura Hasefer, C.S.I.E.R. În același timp, pentru mai buna cunoaștere a evreilor așa cum sunt, aplicăm strategia ușilor și ferestrelor larg deschise. În 2007, am organizat, la Sibiu, Festivalul „Euroiudaica”, de mare răsărit în țară și peste hotare. Poate mai mult decât de orice altă sărbătoare, Hanuca înseamnă, pentru evreii din România, o întărire a sentimentului că sunt împreună. Semnalul nostru este să trăim în pace, în bună înțelegere cu cei cu care coexistăm, de aceea încurajăm și ecumenismul. F.C.E.R. militează pentru întronarea frățietății și solidarității și aceasta este semnificația profundă a Hanukiadei. Noi trebuie să păstrăm, să dezvoltăm și să transmitem lumina generațiilor viitoare. Prin victoria asupra armatelor lui Antiohus al IV-lea Epifanes, Hanuca este o sărbătoare națională; prin victoria monoteismului asupra idolatriei - este o sărbătoare a tuturor credincioșilor în Dumnezeu Unic: mozaici, creștini, musulmani. Mulți se întreabă: cum reușesc 10.000 de evrei români să ducă mai departe moștenirea primită de la 800.000, câți erau înainte de război? Explicația poate fi găsită chiar în sărbătoarea de Hanuca, în care nu cantitatea, ci calitatea, respectiv, lupta animată de credința într-un ideal, a contat pentru a obține victoria. (BUCUREȘTI, CLUJ, BAI A MARE, PIATRA NEAMȚ)

HANUCA la Căminul „Amalia și dr. Moses Rosen”

„MAOZ TUR” pentru vârsta de aur

Mai înainte ca oficiantul *Lipa Segal* să materializeze licărirea lui „Hanerot Halelu”, a existat emoția rezidenților din cămin, bucuroși de întâlnirea cu oaspeți dragi: Marele Rabin *Menachem Hacohen*, vicepreședintele F.C.E.R., ing. *Paul Schwartz*, directorul D.A.S.M., ing. *Nilu Aronovici*, dr. *Irina Cajal*, membră în Comitetul Director al F.C.E.R., Rabinul *Șlomo Sorin Rosen*, responsabil Clubului „Braille”, *Franca Oprescu Aronovici*, prim cantorul *Iosif Adler*, oficiantul *Ghidu Bruchmaier*. „Macabeii n-au avut forță armată, dar au avut forță spirituală și au învins. Avem datorită sa perpetuăm acest spirit al Macabeilor. Chiar dacă, ajunși în etate, puterile fizice slăbesc, trebuie să avem în noi puterea spirituală

de a trăi cu demnitate”, a spus Marele Rabin *Menachem Hacohen*. Vicepreședintele Federației, ing. *Paul Schwartz*, directorul D.A.S.M., ing. *Nilu Aronovici*, directorul adjunct al D.A.S.M. și directorul interimar al Căminului, ec. *Attila Gulyas*, i-au asigurat pe pensionarii Căminului că vor face tot ce le stă în putință pentru a le îmbunătăți condițiile de viață. Cel din urmă a mulțumit colaboratorilor pentru ajutorul acordat. Rabinul *Șlomo Sorin Rosen* și-a exprimat dorința ca luminile Hanucăi să le aducă „bunicilor” lumină în suflete. Și, într-adevăr, „Maoz Tur”, „Al Hanisim”, „Brent lihtoloh, brent...” și atâtea alte cântece ale sărbătorii au luminat sufletele întregii asistențe. (I.D.)

Ca și în ajun, ziua de duminică, 9 decembrie, începuse morocânoasă, la **BRĂILA**: ceață, aproape s-o tai cu cuțitul, atmosferă jilavă, să nu-ți vină să ieși din casă. Totuși, în preajma orei programate să înceapă la Sinagoga din str. Petru Maior festivitatea tradițională a sărbătorii de Hanuca, cerul s-a limpezit treptat și, măcar până la orele după amiezii, soarele și-a revărsat lumina generos. S-au luminat și chipurile și sufletele celor adunați să asiste la ceremonie, persoane de toate vârstele, cu gând de a se bucura împreună de înțelesurile spirituale ale sărbătorii. O parte importantă din ocupații locurilor

Cu chipuri și suflete luminate

rezervate în bănci era alcătuită din invitați, prieteni creștini, obișnuiți de-acum de ani de zile ai marilor zile festive evreiești. Satisfăcut de numeroasa afuență, președintele Comunității, domnul *Iancu David Segal*, a mulțumit participanților și i-a rugat să urmărească desfășurarea rugăciunilor convenite, rostite în ebraică și română de oficiantul de cult, *Suhor Goldstein*.

O delegație a F.C.E.R. - alcătuită din *Mirela Așman* și *Ivan Trușer* - a transmis tuturor cuvântul președintelui Federației, dr. *Aurel Vainer*, prin care se treceau în revistă obiective și realizări legate de îmbunătățirea modalităților de a veni în întâmpinarea nevoilor obștii, încât tuturor să le fie accesibilă înalta semnificație morală legată de aprinderea lumânărilor în zilele de Hanuca, sărbătoare din timpuri legendare pentru a marca victoria spiritului împotriva vrăjmașiei lumesti. Explicațiile istorice ale acestei sărbători au fost date de oficiantul de cult. În vorbirea sa, accentul a căzut mai ales pe ideea demnității, de a nu primi resemnat evoluția întâmplărilor, după pilda

vitejilor Macabei. Cu multă sensibilitate, a evocat sensurile umane ale Hanukiei *Nadia Ustinescu*, obținând meritate aplauze pentru versurile proprii din finalul alocuțiunii.

Apoteoza manifestării colective de bucurie a reprezentat-o bogatul program de cântece, interpretate de Corul „Macabi”, pregătit și dirijat de profesorul *Bogdan Lifșin*, al cărui acordeon încântase urechile și cu o seară mai înainte, în ambianța festivă a Templului Coral din București. Corul „Macabi” a fost felicitat, o dată mai mult,

pentru performanțe înregistrate, de-a lungul celor zece ani impliniți, de perseverență afirmare artistică.

Pe fondul muzical antrenant, președintele *David Segal* a împărțit daruri copiilor de față, dulciuri și pliculețul cu o sumă simbolică. Apoi, tineri și vârstnici au fost invitați, peste drum, în sediul Comunității, pentru o tratație, care să apropie și mai mult sufletele. Atenția și buna organizare asigurată de gazde a oferit, dincolo de tratația în sine, vizibilă satisfacție tuturor. Primii mulțumiți de felul cum s-au desfășurat lucrurile trebuie să fi fost președintele Comunității, împreună cu inimoșii săi colaboratori. (G.S.)

